

הציור הלשוני ככלי לאיתור שלב בקבלת הלקות וכמנוף לטיפול בתלמידים עם לקויות למידה

ש. גבעון

מכללה אקדמית לחינוך ע"ש רא"מ ליפשיץ, ירושלים, ישראל

מטרת המחקר הייתה לבחון את התהליכים הרגשיים והקוגניטיביים שחווים מתבגרים עם לקויות למידה בהתמודדות עם למידה מורכבת. בדיקת היבטים מתודולוגיים של מחקרים שבחנו תהליכים רגשיים של תלמידים עם ליקויי למידה מצביעה כי מרביתם השתמשו בכלי מדידה ישירים: שאלונים או ראיונות. גם אם היו אלה ראיונות עומק, הגישה הייתה ישירה ובכך קשה היה לעמוד על תחושות סמויות כפי שהן באות לידי ביטוי ללא צנזורה של הנבדקים (סובל, 2006).

שימוש בציורים לשוניים היא גישה מקובלת בעולם הקליני לצורך טיפול אך גם לאבחון (אליצור, 1992: Olsen, 2010). שכן שימוש במטאפורה או בדימוי אינם מאיימים, ישנו ריחוק של המשתמש בהם והם עוזרים בגילוי מסרים סמויים.

לכן הפרדיגמה התיאורטית שנבחרה למחקר זה היא מחקר אורך איכותני, באמצעות ראיונות חצי מובנים שנשענו על התנסות חווייתית של הנחקרים. נבחרו עשרים תלמידי כות"י עם לקויות למידה שונות. במהלך שלוש שנות המחקר, רואיינו התלמידים ראיון עומק חצי מובנה. במטרה להגיע למכנה משותף בבניית תיאוריה מעוגנת בשדה. מהנתונים נבנה דגם לאחר קידוד על ציר, זוהו שלבים שונים בתהליך קבלת הלקות כחלק מזהות עצמית ונבחנו סוגים שונים של דרכי התמודדות.

כדי לבחון את התחושות הסמויות של המשתתפים במחקר, הם התבקשו להפיק ציור לשוני: מטאפורה או דימוי המתאר את ההתמודדות עם הלקות. מסתבר שהציור הלשוני באמצעותו בחרו המשתתפים במחקר להדגים את התהליך שעברו, מאפיין את השלב בקבלת הלקות ואת סגנון ההתמודדות: מסתגל (משלים, נחוש) ושאינו מסתגל (נמנע, מתמרד). ממצא זה חשוב למחנכים וליועצים שכן שימוש בציור לשוני מהווה כלי יעיל לאיתור השלב בו נמצא התלמיד בקבלת לקות ועשוי לשמש כמנוף להתערבות חינוכית לקידומו בתחום רגשי ולימודי.

ביבליוגרפיה:

אליצור, א' (1986). ציפורים בראש פרפרים בבטן וחיות אחרות, השימוש במטאפורות בתהליך טיפולי. **שיחות**, ו', 157-166.

סובל, ש' (2006). עולם הציורים הלשוניים של לקוי למידה מטופלים: תפיסת עצמי ואקדמי, תפיסת לקויות למידה ותחושת קוהרנטיות. עבודה לתואר מוסמך אוניברסיטת חיפה

Olsen, M.H. (2010) Metaphors and their Relevance to Special Education, *Scandinavian Journal of Disability Research*, First published on 12 October 2010 (iFirst) pp. 1-15